

Asia: VN/4099/2024

Lausuntopyyntö: Työryhmämietintö hallituksen esitykseksi hankintalain, erityisalojen hankintalain sekä rikosrekisterilain 6 b §: n muuttamiseksi

Lausunnonantajan lausunto

Esityksen yleiset tavoitteet ja päämäärät

Mitä mieltä olette esityksen yleisistä tavoitteista ja päämääristä? Saavutetaanko esityksellä hallitusohjelman yleiset tavoitteet säästöistä ja kilpailun lisäämisestä?

Hallitusohjelman mukaisesti hallituksen esityksen tavoitteena on parantaa julkisten hankintojen tehokkuutta ja kustannussäästöjä sekä turvata laadukkaat julkiset palvelut.

Mikäli kuntavastuullisia jätehuoltopalveluita järjestettäisiin toimialueellamme esityksen mukaisesti, säästöjä ei syntyisi eikä kilpailu lisääntyisi. Laadukkaiden julkisten palveluiden turvaamisen sijasta seurauksena olisi niiden tuhoutuminen.

Loimi-Hämeen Jätehuolto Oy (LHJ) perustettiin 30 vuotta sitten näiden samojen tavoitteiden saavuttamiseksi. Kuntien yhteistyö lain edellyttämiä jätehuoltopalveluiden hankinnoissa nähtiin toiminnallisesti ja kustannuksellisesti tehokkaammaksi kuin niiden tuottaminen jokaisessa kunnassa erikseen. Omistajina yhtiössämme on 16 kuntaa lounaisesta Suomesta. Omistusosuudet määräytyvät asukaslukujen mukaan vaihdellen 1 %:n ja 16,9 %:n välillä. Vähintään 10 %:n omistusosuus on vain neljällä kunnalla. Jätehuollon operatiiviset tehtävät LHJ:ssa on hoidettu tyypillisesti hankkimalla jätehuollon käsittely- ja kuljetuspalveluita yksityisiltä alan toimijoilta julkisesti kilpailuttamalla. LHJ:n liikevaihdosta n. 50 % muodostuu yksityisiltä yrityksiltä hankittavista palveluista. Investoinnit ostetaan pääosin kokonaisuudessaan yksityisiltä julkisten hankintakilpailutusten kautta.

Vastaavalla tavalla ja onnistuneesti on toimittu myös muualla Suomessa. Hallituksen esitys ei huomioi jätehuollon erityispiirteitä pienten ja keskisuurten kuntien ja kaupunkien Suomessa, jossa jätehuolto on rakentunut nimenomaan kuntien väliselle hyvälle yhteistyölle. Esitys johtaisi kaaokseen, jossa nykyiset hyvin toimivat järjestelmät hajoaisivat ja kustannukset nousisivat merkittävästi. Erityisesti tämä kohdistuisi ja rankaisisi pieniä ja keskisuuria kuntia ja niiden yhtiöitä ja olisi toteutuessaan asukkaita eriarvostava ja syrjivä.

Toteutuessaan hallituksen esitys romuttaisi toimivat jätehuoltojärjestelmät ja jätehuollon palvelut LHJ:n alueen kunnissa. Alueen pienten ja keskisuurten kuntien olisi myös käytännössä mahdotonta toteuttaa palvelu millään tavoin paremmin, tehokkaammin tai edullisemmin nykyiseen malliin

nähdessä. Edessä olisi iso kaaos ja paluu kymmenien vuosien takaiseen aikaan, jolloin jätehuolto oli vielä lapsen kengissä. Kuntien välinen riittävän laaja yhteistyö on ollut ja on edelleen välttämätöntä sellaisia toimintoja järjestettäessä, jotka vaativat suuria investointeja käsittelykapasiteetin varmistamiseksi.

Jätehuollon järjestämisessä hankintalain esitetty muutos ei lisää säästöjä eikä kilpailua, vaan tulos olisi päinvastainen. Hankintoja on nyt päästy toteuttamaan alueellisesti, logistisestiärkevinä ja tehokkaina kokonaisuuksina. Näiden hankintojen pilkkominen tehtäväksi jokaisessa kunnassa erikseen ei mitenkään lisää yksityisiltä tahoilta hankittavan palvelun tarvetta. Sen sijaan hankintojen eteen tehtävä työmäärä ja kustannukset lisääntyisivät merkittävästi. Järkevien yhteishankintojen poisjäännistä aiheutuvat lisäkustannukset lankeaisivat kuntalaisten maksettaviksi jätemaksuissa. Säästöjä ei tällaisella menettelyllä luonnollisestikaan syntyisi.

Hankintojen valmistelu

Hankintojen valmistelua koskevilla ehdotuksilla pyritään lisäämään hankintojen huolellista valmistelua, markkinakartoituksen käyttöä, sekä kilpailua julkisissa hankinnoissa. Tavoitteena on saada lisää tarjontaa ja säästöjä. Työryhmän mietinnössä ehdotetussa ratkaisussa on samanaikaisesti pyritty varmistamaan, että se on käytännön hankintatoimen näkökulmasta tarkoituksenmukainen.

-

- **Kuinka hyvin hankintalain 65, 75, 124 ja 125 §:iä koskeva esitys edistää markkinakartoituksen käyttöä ja hankinnan huolellista valmistelua?**

Loimi-Hämeen Jätehuolto Oy toimii kuntiens puolesta hankintayksikkönä jätehuoltopalveluiden kilpailutuksissa. Kun jätehuoltoa järjestetään alueen kaikille kymmenille tuhansille kiinteistöille, on julkisen hankinnan huolellinen valmistelu ollut itsestään selvää, välttämätöntä ja tarkoituksenmukaista tähän astikin, jo lähes 30 vuoden ajan. Jätelaki edellyttää jo nyt markkinakartoituksen tekemistä ja vuoropuhelujen käymistä yksityisten toimijoiden kanssa kuljetusurakoita kilpailutettaessa. Urakka-alueet on jo nyt tullut pilkkoa sellaisiksi, että kaiken kokoisilla yrittäjillä on ollut mahdollisuus tarjouksen jättämiseen. Hankintalakiin esitettävillä muutoksilla ei saavuteta minkäänlaista edistystä nykykäytäntöihin.

- **Ovatko esitetyt keinot sopivia näiden tavoitteiden saavuttamiseksi?**

Julkisten hankintojen säätelyn lisääminen ei ole vielä tähän mennessä lisännyt jätehuoltopalveluiden tarjontaa, kilpailutuksissa saatujen tarjousten määrää eikä säästöjä. Ei ole nähtävissä, että tämäkään kerta toisi muutosta asiaan. Hankintojen keinotekoisesti lisääminen päinvastoin lisää kustannuksia, kun esim. haja-asutusalueiden jätteiden keräilyssä järkevän kokoisten ja kustannustehokkaampien kuljetusalueiden käyttöä rajoitetaan. Urakat ovat yleensä olleet ns. yhden auton urakoita, joita pienempiä kokonaisuuksia ei ole kenenkään etujen mukaista kilpailuttaa.

Sidosyksiköiden käytön rajoittaminen

Mitä mieltä olette esityksessä ehdotetusta sidosyksiköiden vähimmäisomistusta koskevasta vaatimuksesta? Onko se mielestänne tarkoituksenmukainen ja toteuttamiskelpoinen?

Jätehuoltopalveluita järjestettäessä sidosyksiköiden vähimmäisomistuksen rajaaminen ei lisäisi kilpailua, ei julkisten hankintojen tehokkuutta eikä aikaansaisi varsinkaan säästöjä. Kun tavoitteena on laadukkaiden julkisten hankintapalveluiden tuottaminen, ei nykyisissä jätehuoltoyhtiöissä olevan hankintaosaamisen käytön estäminen pieniltä kunnilta edistä tatakään tavoitetta.

Lähes kaikki Suomen 26 alueellisista jätehuoltoyhtiöistä jouduttaisiin pilkkomaan osiin. Vähimmäisomistusvaatimus romuttaisi myös LHJ:n alueelle muodostuneen seudullisen yhteistyön jätehuoltopalveluiden tuottamisessa.

LHJ:n omistaa tällä hetkellä 16 kuntaa, joten omistuksien uudelleen järjestäminen, niin että jokainen omistaisi vähintään 10 %, on mahdotonta. Muuttuvassa tilanteessa suurimpina kärsijöinä olisivat pienimmät, muutamien tuhansien asukkaiden kunnat. Niillä ei ole käytännössä minkäänlaisia valmiuksia, resursseja eikä osaamista järjestää jätehuoltoa uudelleen jollakin toisella tavalla. Pienten kuntien jätehuolto ajautuisi Suomessa totaaliseen kaaokseen ja toimimattomuuden tilaan. Järkevät kuljetusurakkakokonaisuudet yksityisille palveluntuottajille jäisivät pitkiksi ajoiksi syntymättä, kun ei olisi enää osaavaa tahoa suunnittelemaan ja kilpailuttamaan urakoita sekä hoitamaan niihin liittyviä talouden velvoitteita ja maksamisia urakoitsijoille. Pienistä kunnista yksinään ei millään tavoin saada urakoitsijoita kiinnostavia urakkakokonaisuuksia vähäisten kiinteistöjen ollessa hajallaan ja kaukana toisistaan.

Muutoksen toteutuessa suurin osa LHJ:n osakaskunnista jäisi ilman yhteiseksi rakennettua jätehuollon infrastruktuuria, jonka rakentamiseen kuntien asukkaat ovat jätmaksuillaan osallistuneet. Kolmenkymmenen vuoden aikana jätehuollon palveluverkostosta on rakennettu laaja ja kattava. Alueellisina palveluina on toteutettu kaksi jätokeskusta, seitsemän jäteasemaa ja n. 150 kierrätyspistettä. LHJ on myös osakkaana jätevoimalassa, jolloin jätteen energiahyödyntämisen mahdollisuus kaikille osakaskunnille on varmistettu.

Kaikki LHJ:n jäteasemat on tarkoitettu useamman kunnan yhteisesti käytettäväksi ja asukkaat ovat voineet valita itselleen parhaiten sopivan asiointipaikan.

Yhtenä konkreettisenä esimerkkinä tuomme esiin Jokioisten kuntaan parhaillaan rakennettavan uudenaikaisen, kustannusarvioltaan noin 7 miljoonan euron arvoisen lajitteluaseman. Se on tarkoitettu yhteiseen asiointikäyttöön Forssan seudun viiden kunnan noin 32.000 asukkaalle. Näistä kunnista kuitenkin vain Forssan omistusosuus täyttää lakiesityksessä esitetyn 10 %:n vähimmäisomistusvaatimuksen. Mikäli lakimuutos tulisi esitetyllä tavalla voimaan, neljän muun kunnan osakassopimukset jouduttaisiin irtisanomaan omistusosuuksien jäädessä alle 10 %:n. Näistä yksi olisi uuden lajitteluaseman sijaintikunta Jokioinen. Jokioisten kunnan asukkaat eivät voisi jatkossa siis käyttää omaan kuntaansa valmistuvaa uutta asiointiasemaa, koska eivät olisi enää yhtiön omistajia. Forssan seudun neljän muun kunnan tulisi silloin muodostaa ensin oma uusi yhtiönsä ja sitten rakentaa jonnekin lähiseuduille itselleen toinen organisaatio ja palvelut. Rakennettava olisi toinenkin uusi asiointiasema, jossa pienempien kuntien asukkaat voisivat sitten asioida forssalaisten asioidessa Jokioisille valmistuvalla asemalla. Tällaisia täysin järjettömiä järjestelyjä jouduttaisiin tekemään muuallakin Suomessa.

Toisena esimerkkinä tuomme esiin biojätteen erilliskeräilyyn. Jokioisten kunta muodostaa yhdessä Forssan ja Tammelan keskustaajamien kanssa sellaisen lainsäädännön mukaisen

kymmentuhannen asukkaan taajama-alueen, joissa kunnilla on velvoite järjestää biojätteen erilliskeräily kaikille kiinteistöille. Loimi-Hämeen Jätehuolto on nyt suunniteltu, kilpailuttanut ja järjestänyt keräilyn muodostuneelle velvoitealueelle reitittämällä ja kalustamalla kiinteistöt biojätteen keräilyastioilla. Keräilyn suorittaa yksityinen toimija voitettuaan hankintakilpailutuksen. Vaikka Jokioisten kunta irtisanottaisiin yhtiöstä hankintalakiesityksen 10 % omistusvaatimuksen takia, koskisi erilliskeräilyvelvoite sitä silti, vaikka Jokioisten taajamassa asuu vain noin 3 200 asukasta. Jokioisten kunnalla olisi velvoite järjestää näille asukkaille vastaava viikoittainen biojätekeräily. Voidaankin kysyä, että miten (ja millä osaamisella ja resursseilla) keräily järjestettäisiin järkevästi niin pienelle määrälle kiinteistöjä, että niistä ei saada millään tavoin järkevää kokonaisuutta kenellekään urakoitsijalle? Jokioisten kunta jouduttaisiin myös irtisanomaan nykyisestä LHH:n biojätteen käsittelypalvelusopimuksesta. Kunnan pitäisi siis hankkia jostakin myös käsittelypalvelut viikottaisille biojätteille. Määrä olisi hyvin pieni ja käsittelyn saaminen sellaiselle järkevällä tavalla mistään olisi kohtuukustannuksilla käytännössä mahdotonta.

Näiden esimerkkien kaltaisia tilanteita syntyisi Loimi-Hämeen Jätehuollon omistajakuntien alueella lukuisia. Vaikutukset kohdistuisivat erityisesti pienimpiin kuntiin.

Muutos kaventaisi merkittävästi kuntien itsemääräämisoikeutta ja asettaisi eri kokoiset kunnat perusteettomasti eriarvoiseen asemaan. Osakaskuntien määräysvalta ja vaikutusmahdollisuudet yhtiön toimintaan ovat olleet hyvät. Kaikilla kunnilla on edustus yhtiön hallituksessa (osa vuorottelee, mutta vuorotteluvuorossa olevalla on silloin varajäsenpaikka). Alueellisena jätehuoltoviranomaisena toimivassa jätelautakunnassa on edustus kaikista kunnista. Jätehuoltoon liittyviä hankintoja valmistellaan yhteistyössä jätelautakunnan kanssa. Toteutuessaan muutos heikentäisi merkittävästi hankintojen huolellista valmistelua.

Muutos heikentäisi merkittävästi pienempien kuntien mahdollisuutta huolehtia kunnan vastuulle kuuluvan jätehuollon järjestämiseen liittyvistä tehtävistä. Kierrätystavoitteiden saavuttamisen lisäksi jätehuollon järjestämiseen liittyvä huoltovarmuus vaarantuu. Markkinaehtoisten jätehuoltopalveluiden saatavuus harvaan asutuilla alueilla on hyvin rajallista. Yksityistä laitosmaista jätteenkäsittelytoimintaa ei alueella juurikaan ole. Näiden palveluiden puuttuminen ei kuitenkaan poista kunnan vastuuta palveluiden järjestämisessä viime kädessä kunnan omana toimintana. Vaihtoehtona asian ratkaisemiseen ei tulisi palvelujen ostaminen jäljelle jäävästä LHH-yhtiöstä, koska kyseessä olisi silloin yhtiölle markkinaehtoinen toiminta, joka on rajoitettua ja jota rajoitetta ollaan edelleen kiristämässä nyt lausunnoilla olevassa lakiesityksessä. Hankintalain muutos vaatisi toteutuessaan alueen kunnilta paljon aivan turhia investointeja ja kaksin- tai useampikertaisten organisaatioiden rakentamista, jolloin nykyinen 30 vuoden aikana rakennettu toiminnan tehokkuus ja mm. hankintaosaaminen yksityisiltä toimijoilta katoaisi pitkäksi aikaa. Kuntalaiset joutuisivat maksamaan kaiken tämän turhan organisaatioiden ja infrastruktuurin uudelleen luomisen, pienemmissä, osaamattomammassa ja tehottomammassa yksiköissä rajusti kasvavina jätemaksuina.

Jätehuollolle on EU:n jättesäädöspaketin myötä asetettu tiukat kierrätystavoitteet tiukalla aikataululla. LHH:n toimialueella on mm. käynnistetty kahden viime vuoden aikana kaikkiin osakaskuntiin jätelain edellyttämät hyödynnettävien jätteiden erilliskeräilyt tuhansille kiinteistöille ja hankittu tavoitteiden saavuttamisen edellyttämät keräilyvälineet ja käsittelypalvelut. Palveluiden järjestäminen edellyttää ammattitaitoa vaativaa suunnittelua mm. ajonhallinta- ja laskutusjärjestelmiä käyttöönotettaessa. Rakennettu logistiikkajärjestelmä oltaisiin nyt hankintalainsäädännöllä purkamassa kesken kansallisten kierrätystavoitteiden saavuttamisaikataulun tilanteessa, jossa Suomi on jo saanut EU-komissiolta varoituksen kierrätystavoitteiden saavuttamiseen liittyen.

Esityksen 10 %:n omistusosuusvaatimuksesta ei vaikuttaisi olevan Suomen jätehuollon järjestämiselle minkäänlaista hyötyä. Negatiivisia vaikutuksia sen sijaan olisi huomattava määrä. Voidaankin todeta, että vähimmäisomistusvaatimus ei ole millään tavoin yhteiskuntaa hyödyntävä eikä siten toteuttamiskelpoinen.

Minkälaisia vaikutuksia esitetyllä sidosyksiköiden omistusosuuden vähimmäisvaatimuksella mielestänne on?

- **Jos sidosyksiköitä koskeva muutos toteutetaan esitetyllä tavalla, mitä toimenpiteitä ja niistä aiheutuvia kustannuksia muutos todennäköisesti aiheuttaisi edustamanne organisaation eri toimialojen kannalta ja yleisesti?**

Esitetyllä tavalla toteutettuna muutoksella tuhotaan Loimi-Hämeen Jätehuolto Oy:n kuudentoista osakaskunnan kanssa yhdessä tehokkaaksi 30 vuoden aikana kehitetty ja rakennettu jätehuoltoyhteistyö.

Yhtiöön kuulumisen olisi lakimuutoksen voimaan astumisen jälkeen mahdollista enää neljälle kunnalle: Akaa, Forssa, Loimaa ja Sastamala.

Loput kaksitoista kuntaa: Somero, Eura, Tammela, Urjala, Huittinen, Jokioinen, Punkalaidun, Säkyli, Koski Tl, Ypäjä, Humppila ja Oripää joutuisivat järjestämään jätehuoltonsa jotenkin muulla tavoin uudelleen. Hyviä ratkaisumalleja ei kuitenkaan ole olemassa, eikä kukaan ole sellaisia pystynyt esittämään. Kunnat voisivat toki toteuttaa jätehuoltopalvelut omina toimintoinaan, kuten kymmeniä vuosia sitten vielä tehtiin, mutta se olisi paluu menneisyyteen. Näillä toimialueen pienillä ja keskisuurilla kunnilla ei ole aiheeseen osaamista eikä resursseja, koska jätehuollon järjestämisen on hoitanut jo 30 vuoden ajan tähän tarkoitukseen aikanaan yhtiö. Vaihtoehtona ne voisivat toki taas turvautua alueelliseen yhteistyöhön perustamalla uusia jätehuoltoyhtiöitä. Mutta koska tässäkin tapauksessa jäljelle jäisi 12 kuntaa, uusia yhtiöitä olisi perustettava vähintään kaksi kappaletta. Lisäksi jäljelle jäisi myös nykyinen LHJ. Tällainen menettely olisi täydellistä resurssien ja voimavarojen hukkaamista ja aivan turhaa kustannusten kasvattamista. Nykyisen yhtiön tilalle kolmen uuden yhtiön muodostaminen ei todennäköisesti olisi käytännössä mitenkään mahdollista.

LHJ:n osakassopimuksessa ei ole huomioitu esityksen mukaista lainsäädännöllistä puuttumista kuntien itsehallintoon ja kuntien väliseen yhteistyöhön. Rakennetun jätehuoltoinfrastruktuurin jakaminen ja lunastaminen omistajien kesken tulisi olemaan pitkä, monimutkainen ja varmasti riittävä prosessi, jota olisi mitenkään mahdotonta toteuttaa edes muutaman vuoden aikataululla. Samaan aikaan uusien korvaavien jätehuoltojärjestelmien uudelleen luominen yhtiöstä irtisanottuihin pieniin kuntiin, joissa ei ole aiheeseen liittyvää minkäänlaista osaamista eikä resursseja, olisi vähintäänkin useiden vuosien prosessi, mikäli se ylipäätään onnistuisi. Kaikkia kunnan vastuulle kuuluvia jätehuoltotehtävien hoitoa ei voida hankkia markkinoilta kilpailuttamalla.

LHJ on investoinut toiminta-aikanaan jätehuollon infrastruktuuriin kymmeniä miljoonia euroja. Mahdolliseen yhtiöön, mahdollisesti jäljelle jääville kunnille, mahdollisesti jäävä infrastruktuuri jäisi

vajaakäytölle tuottaen palvelua vaan isommille omistajakunnille. Kunnat, joille ei jäisi käyttöönsä jätehuollon järjestämiseen tarvittavaa infrastruktuuria, joutuisivat taas hankkimaan ja rakentamaan sitä itselleen uudelleen ja täysin turhaan.

Toteutuessaan muutos vaarantaisi erityisesti LHH:n alueen pienempien ja keskisuurten 12 kunnan jätehuollon järjestämisen, jotka jouduttaisiin irtisanomaan nykyisestä yhtiöstä. Jätehuollon kustannukset nousisivat kaikilla alueen asukkailla, mutta maksamisen kannalta erityisen epätasa-arvoiseen asemaan joutuisivat pienimpien kuntien asukkaat.

- **Mitä toimenpiteitä organisaationne aikoo sidosyksikön omistajana tehdä vähimmäisomistusrajaa koskevan sääntelyn seurauksena (esimerkiksi jatkuuko toiminta markkinaehtoisena, puretaanko yhtiö, pilkotaanko yhtiö, ryhdytäänkö muihin toimenpiteisiin?)**

LHH:n alueen osakaskunnissa ei ole tietävästi tehty asian suhteen mitään päätöksiä, eikä tällaiseen tilanteeseen ole mitenkään osattu varautua esim. aikanaan osakassopimusta laadittaessa.

- **Minkälaisia taloudellisia tai muita hyötyjä muutoksesta todennäköisesti seuraisi?**

Mahdollisesta muutoksesta ei ole parhaallakaan tahdolla löydettävissä minkäänlaisia hyötyjä jätehuollon aihepiirissä, ei taloudellisia eikä muitakaan.

Ovatko esitetyt sidosyksiköitä koskevat siirtymäajat mielestänne riittävät? Kuinka paljon aikaa muutoksiin tarvitaan?

Koko asia ei sovellu millään tavoin Suomen jätehuollon ratkaisuihin. Jätehuollon toimivuus ja varmuus kaikkialla ja kaikissa tilanteissa ovat perustuslaillinen oikeus jokaiselle Suomen kansalaiselle. Mikään siirtymäaika ei ole siten riittävä, koska jätehuollon toimivuutta ja varmuutta ei voi vaarantaa esitetyllä keinotekoisella 10 %:n omistusosuuden rajauksella.

Muutos aiheuttaisi Loimi-Hämeen Jätehuollossa ja 23:ssa muussa vastaavassa asemassa olevassa yhtiössä merkittäviä muutoksia. Jätehuollon järjestäminen pohjautuu pitkälti ostopalveluihin yksityissektorilta sekä kuljetusten että käsittelyjen osalta. Palveluiden tuottaminen perustuu kestoltaan kalliisiin investointeihin ja pitkiin sopimuksiin, joiden keskeyttäminen ennen sopimuksen päättymisaikaa on sanktioitu. Uudistuksesta joutuisivat kärsimään siten myös yksityispuolen kymmenet palvelujen tuottajayritykset.

Esitetyssä siirtymäajassa ei ole huomioitu millään tavalla aikaa, joka tarvittaisiin nykyisten kuntaomisteisten yhtiöiden omistusten purkamiseen ja mahdollisten uusien perustamiseen. Kuntien nykyisin LHH:lle siirtämät palvelutehtävät kuten jätehuollon asiakasrekisterien ylläpito, ajojärjestely, kuljetus- ja käsittelytoimintojen kilpailuttaminen ja jäteneuvontapalvelut tulisi mm. organisoida kokonaan uudelleen kuntien toimesta. Tarvittavan infrastruktuurin rakentamiseen hallinnollisine menettelyineen tulee varata aikaa. Myös uudet jätehuoltoviranomaistahot tulee perustaa. Edellä mainittujen asioiden toteuttaminen sellaisten tahojen toimesta, joita ei ole vielä edes olemassa ja joihin ei ole taloudellisia edellytyksiä, resursseja eikä osaamista on täysin mahdotonta lähivuosien aikaraamissa. Kaikkien asioiden uudelleen rakentamiseen ja synnyttämiseen aivan vähin kuviteltavissa oleva aika on vähintään kymmenen vuotta.

- **Mitä siirtymäaikaa vaativia toimenpiteitä sidosyksiköitä koskeva kirjaus aiheuttaisi?**

LHJ:lla on kilpailuttanut julkisina hankintoina useita jätehuollon palveluhankintoja. Kuljetusurakoissa sopimusajat ovat olleet Ympäristöministeriön oppaan ”Hyvät käytännöt jätteenkuljetusten kilpailutuksissa” mukaisesti pk-yritysten kalustoninvestoinnit mahdollistavia ja riittävän pitkiä. Urakoiden keskeyttäminen esityksen lyhyen siirtymäajan takia johtaa sopimussanktioihin em. oppaan kuvaamalla tavalla. Tämän jälkeen ajaututtaisiin tilanteeseen, jossa koko Suomi riitelisi purettavista sopimuksista ja samaan aikaan kilpailuttaisi jätehuoltopalveluitansa yhtä aikaa. Täydellinen kaaos olisi lopputuloksena.

Jätteiden käsittelypalveluiden sopimuksista esim. energiahyödyntämiseen liittyvä sopimus jätevoimalaitoksen kanssa on LHJ:n osalta voimassa vuoden 2032 loppuun saakka. LHJ on muiden voimalaitoksen osakasyhtiöiden tavoin sitoutunut toimittamaan aluettaan vastaavan jätemäärän vuosittain koko sopimusajan. Jos jätteen saanti jätevoimalaitokseen Vaasassa keskeytyisi sen omistajayhtiöiltä, vaarantaisi se laitoksen toiminnan ja sen myötä Vaasan seudun kaukolämmöntuotannon ja osittain myös sähkön tuotannon. Jätteraaka-aine on kriittinen polttoaine kaikkiin Suomen jätevoimalaitoksiin. Siten se on myös osa kriittistä huoltovarmuusinfrastruktuuria Suomessa. Kuntaomisteisten jätehuoltoyhtiöiden hajottamista lainsäätäjän toimesta ei ole osattu aikanaan huomioida sopimuksissa, koska sellaisen tilanteeseen ei ole tiettävästi koskaan aiemmin Suomen historiassa menty.

Mietinnön liitteinä olevissa eriävissä mielipiteissä on esitetty poikkeuksia sidosyksiköiden omistusosuusvaatimukseen. Tulisiko vaatimukseen säätää poikkeuksia? Minkälaiset poikkeukset olisivat tarkoituksenmukaisia?

Jätehuollon järjestäminen kuuluu kuntien lakisääteisiin tehtäviin ja se on osa yhteiskunnan kriittistä infrastruktuuria. Varma ja toimiva jätehuolto kaikkialla ja kaikille Suomessa on perustuslaillinen oikeus Suomessa kaikille Suomen kansalaisille.

Jätehuoltoon liittyvä lainsäätely on ollut voimakkaasti muuttuvaa ja kunnat ovat tehneet menestyksestä yhteistyötä kiertotalouden tavoitteiden toteuttamiseksi. Jätehuolto on kuntien omistajaohjauksessa ja siitä aiheutuvat kustannukset katetaan kunnan jätehuoltoviranomaisen määräämän jätetaksan mukaisesti kustannusvastaavasti, ei verovaroin.

Eriävissä mielipiteissä on tuotu hyvin esille jätehuollon erityisasema. Ympäristöministeriön eriävissä mielipiteessä on kattavasti tuotu esille työryhmän mietinnöstä puuttuvat muutoksen aiheuttamat moninaiset haasteet jätehuollolle. KKV:n lausunnossa on korostettu julkisten kustannusten kasvua.

Omistusoikeusrajan hyötyjä perustellaan kustannustehokkaammalla markkinaehtoisella tuotannolla, joka jätehuoltopalveluja järjestettäessä on kuitenkin jo optimaalisesti hyödynnetty. Jätehuolto ei ole sellainen kuntien käyttämä tukipalvelu, johon omistusoikeusvaatimusta olisi tarkoituksenmukaista soveltaa.

Kuntavastuullisen jätehuollon järjestäminen tulee yksiselitteisesti rajata 10 %:n vähimmäisomistusta koskevan vaatimuksen ulkopuolelle.

Turvallisuus ja huoltovarmuus

Vastaako esitys turvallisuutta ja huoltovarmuutta koskeviin tarpeisiin? Onko esitetty muutos riittävä keino varmistaa turvallisuuden toteutuminen hankinnan elinkaaren aikana ottaen huomioon EU-hankintadirektiivien reunaehdot, sekä muu turvallisuutta ja huoltovarmuutta koskeva sääntely?

Toimiva jätehuolto on tärkeä osa huoltovarmuutta. Jätehuolto on yhteiskunnallinen välttämättömyyspalvelu, joka tulee järjestää kaikissa olosuhteissa kaikille ja kaikkialla. Vastuu jätehuollon järjestämisestä on kunnilla ja kunnilla tulee myös olla mahdollisuudet toimia alueellisessa yhteistyössä parhaan mahdollisen huoltovarmuuden turvaamiseksi. Jätehuollon järjestäminen edellyttää merkittäviä investointeja infrastruktuuriin, mikä on ollut pohjana kuntien väliselle yhteistyölle. Yksittäiset kunnat eivät yksinään pysty varmistamaan jätehuollon toimivuutta normaaliolosuhteissa poikkeusolosuhteista puhumattakaan.

Käytännön esimerkkinä esiin tuotu Vaasan jätevoimalaitokseen toiminnan vaarantuminen vaarantaisi osaltaan Vaasan seudun kaukolämmöntuotannon ja osittain myös sähkön tuotannon. Jäteraaka-aine on kriittinen polttoaine kaikkiin Suomen jätevoimalaitoksiin ja siten myös osa kriittistä huoltovarmuusinfrastruktuuria Suomessa. Vastaava tilanne uhkasi kaikkia Suomessa toimivia jätevoimalaitoksia ja niiden lämmön- ja sähköntuotantoa yhteiskunnalle.

Rikosrekisteriotteen pakollisuudesta luopuminen

Rikosrekisteriotteiden pakollisesta käytöstä luopumista koskevan ehdotuksen tavoitteena on sujuvoittaa hankintamenettelyjä ja vähentää hallinnollista taakkaa.

-

- Missä määrin muutos vaikuttaa hallinnolliseen taakkaan yhtäältä hankintayksiköiden ja toisaalta tarjoajien kannalta ja edistää näitä tavoitteita?

-

Hankintojen ilmoittaminen

Mitkä ovat näkemyksenne hankintojen ilmoittamista koskeviin muutoksiin? Lisäävätkö ehdotetut muutokset hankintojen avoimuutta tarkoituksenmukaisella tavalla?

-

Muut huomiot

-

Sjöberg Anne
Loimi-Hämeen Jätehuolto Oy